

Finansklagenemnda Person

Avgjørelse FinKN-2018-021

18.1.2018

DNB Livsforsikring AS

Ulykke

Båtulykke – rus – høy fart – mørkt - avkortning – grovt uaktsomt? - Fal. § 13-9.

Forsikredes båt grunnstøtte på en holme med tre personer om bord. Det var mørkt og båten holdt høy fart. Forsikrede, som eide båten, var på ulykkestidspunktet passasjer. Alle var påvirket av alkohol og narkotika. Forsikrede ble alvorlig skadet, og er pleietrengende. Tvist om det forelå grov uaktsomhet og i så fall om avkortningens størrelse. Etter en konkret vurdering av sakens opplysninger konkluderte nemnda med at selskapet hadde sannsynliggjort at forsikrede hadde opptrådt grovt uaktsomt. Gitt omfanget av forsikredes skader, hans forsørgeransvar for mindreårige barn og skyldgraden, ble avkortningsprosenten satt ned til 30 %.

Saksfremstilling

Forsikrede (f. 1980) var om bord i en båt som grunnstøtte 18.8.15. Forsikrede, som eide båten, var sammen med H., som ble lettere skadet, og R. som omkom.

H. og R. hadde vært sammen siden ettermiddagen. De hentet båten på K., og dro sammen til H. hvor de fylte bensin og olje, og hvor R. kjøpte en 12-paking med øl. Forsikrede ble hentet i R. rundt kl. 21.30. Alle tre dro deretter til O. for å ta en utepils, men etter det som er opplyst, drakk de ikke opp.

Det er blitt antatt at R. førte båten, og at forsikrede stod mellom H. og R. H. har opplyst at de akkurat hadde "kommet opp i plan og båten økte bra fart. Vi hadde sikkert akkurat kanskje nesten maks fart i det det smalt". H. har beskrevet hastigheten som ca. 80 km/t. Om sammenstøtet har han forklart:

Det var ikke noe forvarsel. Siktete [H] rakk ikke å tenke noe før det smalt og hørte heller ikke de andre si noe. Siktete så ikke skjæret etterpå heller, men ut fra kollisjonen forstod han at de hadde truffet land på en eller annen måte. Det var mørkt rundt ham etter kollisjonen.

H. har videre forklart at båten fungerte utmerket, men at det var noe "tull med kartplotteren" ettersom de ikke fikk zoomet inn som de skulle, men at den ellers fungerte bra. H. har videre opplyst at da "de kjørte fra O. var det helt mørkt", at de brukte et "hvitt lys, 360 grader rundt båten, samt rød og grønn lanterne på sidene". Han har fortalt at han:

drakk sin første øl den dagen da han kom om bord i båten. Da de kom til R hadde de drukket 3 hansa glassflasker, dvs 0,33 liter hver. De hadde ikke drukket masse da de kom til O. De var alle så å si edru. Ingen av dem var synlig beruset. De røykte et par trekk av en haspipe før de hentet (forsikrede). Siktete vet bare at han og R røykte, han kan ikke si om (forsikrede) røykte.

Politiet fikk melding om hendelsen 18.8.15 kl. 00.18. Holmen som båten traff, er "ikke ... opplyst i mørket, men utfra størrelse noe alle lokale båter vet om". I henhold til politidokumentene ble det funnet en "masse ølflasker" i båten.

Politiet har oppsummert det sannsynlige hendelsesforløpet:

I høy hastighet har båten kommet kjørende fra/forbi havnen i O, og videre utover i retning (holmene). Her har havaristen på østsiden av skjæret kjørt på land, over skjæret, og landet i sjøen rett vei på andre siden av skjæret. Her har trolig båten vært under vann med bauen, og kanskje større deler av skroget, idet man fant masse sjøvann, samt tang oppe i båten.

Av vitneavhørene fremkommer at det var mørkt, og at båten holdt høy fart da ulykken inntraff. Et vitne betegnet kjøringen som uansvarlig, og hadde reagert "på at noen kunne kjøre så fort når det var så mørkt". Et vitne sa at båten ikke brukte lyskaster, men "hadde en form for blank lanterne foran". Et annet vitne mente at den måtte ha kjørt i minst 30 knop, og hadde lagt merke til at ingen om bord hadde på seg redningsvest. Et vitne opplyste om "klar sikt, men mørkt", og at man "måtte tett på før man så (holmene) denne natten".

Dykkelederen beskrev sjøen som stille, og uttalte at det var veldig mørkt. Han kunne ikke se holmene.

Det ble foretatt befaringskvelden etter ulykken, 19.8.15. I "Åsteds- og undersøkelsesrapport" heter det:

I følge yr.no var det den 18.08.15 kl 00:00 14,4°C, svak vind 2,3 m/s fra sør og ingen nedbør. ... Under befaringen vår ... var lys- og værforholdene tilnærmet helt like som under ulykken. Våre visuelle vurderinger på stedet tilsier at med fokus på føring av båt og normalt utsyn burde føreren av båten sett holmene fra ca 500 meter og nærmere, sett fra nord.

Politets tekniske undersøkelser bekrefter at båten hadde stor fart da den traff holmen. Den hadde løftet seg over deler av holmen og landet med baugen ned på den andre siden. Undersøkelser av GPS og motor, tilsa en fart på ca. 32 knop (ca. 60 km/t / 16,66 m/sek) på ulykkestidspunktet. Båten hadde en 300 HK utenbordsmotor.

Forsikredes ekssamboer ble spurt om forsikredes "forhold til rus": "(H)un tror at det har vært bra en stund, men at det "har gått litt opp og ned."" Forsikrede var båt vant.

En av de ansatte i baren i O., opplyste at de tre hadde "fremstått "ganske edru" da de bestilte drikker". De hadde bestilt en øl og en drink hver.

Hos R. ble påvist 1,7-2,4 promille etanol, 0,074 µmol/l THC (hasjisj/marihuana), 0,32 µmol/l kokain og 0,75 µmol/l metamfetamin. Av analyseresultatet fremgår at "etanol og THC har en dempende effekt på sentralnervesystemet. På fallende rus kan også metamfetamin virke sløvende. Stoffene kan virke gjensidig forsterkende". I en "Tilleggsuttalelse og endelig konklusjon" fra Avdelingen for rettsmedisin heter det at Rs "samlede påvirkning ... nok (har) vært tydelig, men har ikke hatt direkte betydning som dødsårsak", og at det er "rimelig å anta at dødsårsaken er drukning hos en sterkt alkohol- og narkotikapåvirket mann med store hodeskader". Hs blodprøve, tatt tre timer etter hendelsen, viste 1,14 promille etanol, 0,022 µmol/l THC og 0,21 µmol/l kokain.

Blodprøve tatt av forsikrede om lag 5 timer etter hendelsen, viste 0,87 promille etanol og 0,026 µmol/l THC. Folkehelseinstituttet har opplyst at THC er det viktigste psykoaktive virkestoffet i cannabis, men finnes også som virkestoff i legemidlet Sativex.

Forsikrede er påført "multiple permanente skader inkludert diffus og fokal hjerneskade" og er pleiepasient. Han har ikke taleevne og minimal evne til kommunikasjon. Han er avhengig av spesialtransport og må ved forflytning følges av pleiepersonale.

Politiet har henlagt saken mot forsikrede på grunn av bevisets stilling.

Selskapet har utbetalt erstatning med kr 4 318 257 etter en avkortningen med 40 %. Forsikrede har i tillegg samlet fått utbetalt kr 711 563 i personskadeerstatning fra andre selskap. Utbetalingerne er avkortet med 30 %.

Forsikrede har to mindreårige barn som bor hos mor.

Forsikrede har i det vesentlige anført at han ikke har opptrådt grovt uaktsomt, jf. Rt. 1989 s. 1318, jf. NOU 1987:24 s. 78. Det er ikke grunnlag for å fastslå at båten brøt noen fartsforskrift for området, jf. fartsforskriften (FOR-2009-12-15-1546) § 4. Forsikrede førte ikke båten, og kan ikke bebreides for at farten eventuelt var for høy i forhold til den generelle aktsomhetsnormen. Forsikrede hadde bare 0,87 promille, jf. småbåtloven § 33 annet ledd nr. 1. Forekomstene av rusmidler i forsikredes blod må anses svært moderate, og gir ikke klare indikasjoner på nedsatt vurderingsevne. Ingen av de tre var synlig beruset, og det er ikke grunnlag for å anta at forsikrede visste eller måtte vite om påvirkningsgraden til båtfører, som uansett var moderat.

Det er ikke årsakssammenheng mellom hans opptreden og ulykken, jf. at politirapporten ikke har sannsynliggjort at ruspåvirkning er medvirkende til ulykken, og at saken er henlagt. Holmene var ikke merket med lys og ligger utsatt til, noe som antas ikke å ha vært kjent for fører eller forsikrede.

Subsidiært bør avkortningsprosenten være lavere, maksimalt 30 %, jf. utviklingen i nemnds- og rettspraksis i de senere årene, se Rt. 2014 s. 1192 avsnittene 42 og 48, Rt. 2000 s. 1811 og Rt. 2008 s. 453. Han har forsørgeransvar for to mindreårige barn. Det vil være svært ressurskrevende for ham å følge opp barna etter ulykken. Det er tale om en alvorlig skade, han er ung og konsekvensene av skaden er særlig store, jf. Rt. 2008 s. 453 (63).

Forsikrede er uenig i at det er relevant å ta i betraktning andre ytelser han vil motta i fremtiden. Disse skyldes hans tidligere inntektsnivå, og skal ikke føre til ulempe i avkortningsvurderingen, særlig i betraktning av de kostbare velferdsmessige og terapeutiske behov som må dekkes for en best mulig livssituasjon.

Selskapet har i det vesentlige anført at forsikrede opptrådte grovt uaktsomt, og at det er klar årsakssammenheng mellom handling/unnlatelse av handling og skaden. Det er tale om høy fart og ruspåvirkning, noe som tilsier et betydelig farepotensiale. Forsikrede hadde som eier av båten, et klart handlingsalternativ, men også som passasjer, nemlig å avslutte turen. Turen var langt på vei et fellesprosjekt, og det påhviler eieren et særlig ansvar. De tre må ha kjent til hva de andre inntok av rusmidler, ettersom båtturen pågikk over mange timer. Hadde det blitt fastslått at forsikrede var fører ville det vært grunnlag for full avkortning.

Selskapet har utbetalt et erstatningsbeløp, som er vesentlig høyere enn det som vanligvis utbetales i en forsørgertapssak. Forsikrede vil også motta trygdeytelser og pensjoner som, ut fra det selskapet kjenner til, vil utgjøre nær 470 000 kr per år. I tillegg kommer andre forsikringsutbetalinger.

Selskapets mener at nivået for avkortning i saker som omhandler grov uaktsomhet, promille og høy fart ikke er endret de senere årene. Selskapet har tatt i betraktning sosiale forhold, skadelidtes forsørgerrolle og skadens størrelse, men funnet at 40 % er riktig avkortning.

Finansklagenemnda Persons begrunnelse

Saken reiser for det første spørsmål om forsikrede grovt uaktsomt har fremkalt forsikringstilfellet, jf. fal. § 13-9, og om så er tilfellet, om selskapet kan avkorte erstatningsutbetalingen med 40 %.

For at en handling eller unnlatelse skal anses som grovt uaktsom, må det etter rettspraksis foreligge et "markert avvik fra vanlig forsvarlig handlemåte. Det må dreie seg om en opptreden som er sterkt klanderverdig, hvor vedkommende altså er vesentlig mer å klandre enn hvor det er tale om alminnelig uaktsomhet", jf. Rt. 1989 s. 1318.

Det er selskapet som har bevisbyrden for at forsikredes handlemåte kan rubriseres som grovt uaktsomt.

I saken må det etter nemndas syn legges til grunn at forsikrede – sammen med de to andre – har inntatt hasj før ulykken, jf. analyseresultatet omtalt foran. Nemnda finner også å måtte legge til grunn at forsikrede var påvirket av alkohol, jf. at det ved en analyse av en blodprøve tatt 5 timer etter hendelsen, ble påvist 0.87 promille. Noe som tilsier at hans promille på ulykkestidspunktet var omtrent det doblete.

Nemnda legger til grunn at forsikrede inntok hasj sammen med R. og H., og at han i det minste kjente til den alkoholen som de inntok sammen i O. Hvorvidt han har kjent til Rs rusinntak ellers, er ukjent. Det er ikke endelig avklart om forsikrede eller R. førte båten. Men selv om føringen av båten var overlatt til R., mener nemnda i samsvar med nemndspraksis, se FinkN 2009-243 og 2009-244, at det må anses som sterkt klanderverdig av forsikrede som eier å ha overlatt til R. å føre den. Som eier hadde forsikrede et særlig ansvar for å sørge for at den som førte båten var edru.

Nemnda legger videre til grunn at alle tre var enige om farten som ble benyttet da båten gikk på skjæret. I egenskap av eier burde forsikrede her ha grepet inn gitt at det var mørkt og at det var problemer med kartplotteren. Nemnda har således ikke noe å bemerke til at selskapets kan avkorte i erstatningsutbetalingen til forsikrede pga. utvist grov uaktsomhet. Gitt omfanget av forsikredes skader, hans forsørgelsesansvar for mindreårige barn, og hensett til at forsikredes grove uaktsomhet ligger i den nedre delen av skyldgraden, mener nemnda likevel at avkortningsprosenten ikke bør være høyere enn 30 %.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Persons konklusjon

Selskapet gis medhold i at det er utvist grov uaktsomhet. Forsikrede gis medhold i at avkortningsprosenten settes til 30 %.

Ved behandlingen deltok Karin M. Bruzelius (leder), Hege Opheim (nøytralt oppnevnt medlem), Mildrid Felland (selskapsrepresentant), Gro Farestvedt (selskapsrepresentant), Paal Bjønness (forbrukerrepresentant) og Ingebjørg Kiil (forbrukerrepresentant).